

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

A TÖBBSÉGÉBEN MAGYARLAKTA TELEPÜLÉSTERÜLETEK FÖLDRAJZA

A Kárpát-medencei magyar tömbös településterületek társadalmi-
gazdasági helyzetének elemzése

6. fejezet: Az egyes tömbök leírása

Észak-bácskai tömb

Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Budapest, 2024

Jelen dokumentum A TÖBBSÉGÉBEN MAGYARLAKTA TELEPÜLÉSTERÜLETEK
FÖLDRAJZA – A Kárpát-medencei magyar tömbös településterületek társadalmi-
gazdasági helyzetének elemzése
című kutatás eredményeit összefoglaló jelentés 6. fejezetének része

Kiadja a Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Felelős kiadó: Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke

Minden jog fenntartva ©
A kutatásban közreműködő személyek ©

Kutatásvezető: Péti Márton

Szerkesztette: Péti Márton, Borbély Mátyás, Szász Jenő

Írta: Péti Márton, Borbély Mátyás, Mozga Gábor, Szász Jenő

A 6. fejezet elkészítésében közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Nagy Szabolcs,
Megyesi Zoltán, Mozga Gábor, Szabó Balázs

Szöveggondozásban közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Mozga Gábor,
Borbándi Erik, Gáspár Milán

Ábrászerkesztésben közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Lovász Gergely,
Szabó Balázs

Táblázatszerkesztésben közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Lovász Gergely

ISBN 978-615-5639-53-1

Tartalom

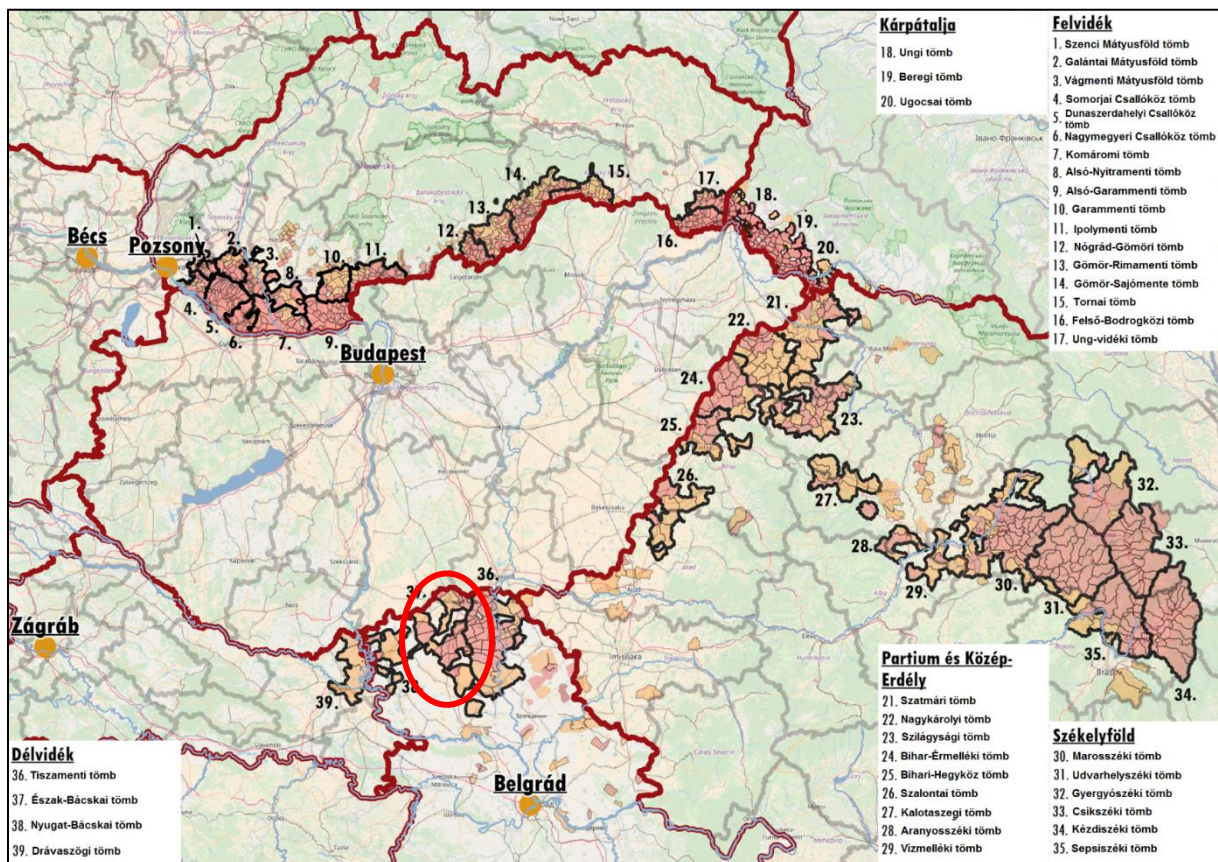
1. A térség főbb jellemzői	4
1.1 Elhelyezkedés	4
1.2 A térség települései	6
2. A térség társadalmi-gazdasági alapmutatói	8
2.1 Demográfia	8
2.2 Oktatás	12
2.3 Munkaerőpiac.....	15
3. A térség egyéb elérhető mutatói.....	16
3.1 Egészségügy	16
3.2 Gazdaság, munkaerőpiac.....	16

1. A térség főbb jellemzői

1.1 Elhelyezkedés

Az Észak-bácskai tömb a történelmi Bácska középső részén fekvő magyarlakta településeket észak-déli irányban fűzi fel. Településeinek többsége közigazgatásilag az Észak-bácskai körzethez tartozik, de a Dél-bácskai körzet néhány települése is a tömb részét képezi. A tömböt nyugatról a Nyugat-bácskai körzet, keletről a Tiszamenti tömb, északi irányból pedig a magyar–szerb határ öleli körbe.

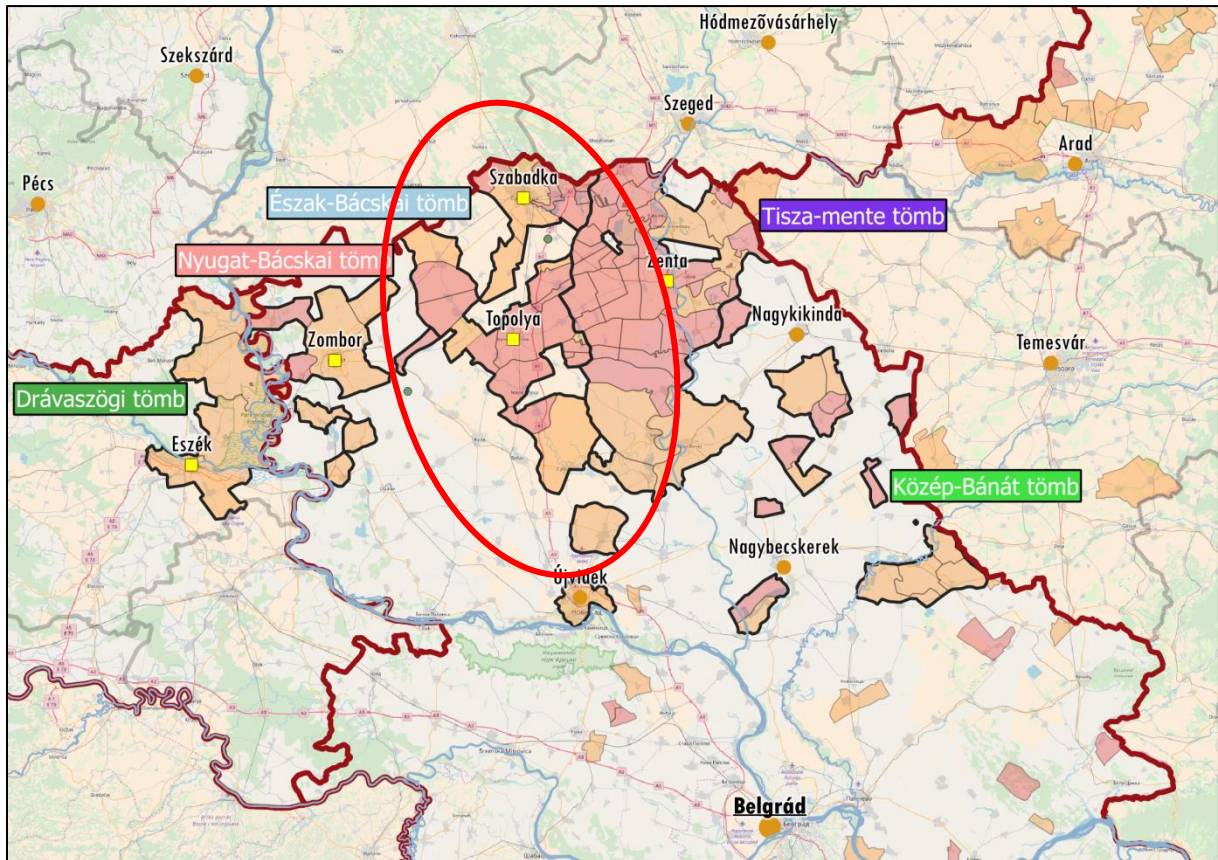

1 ábra: A tömb földrajzi elhelyezkedése a Kárpát-medencében

Az adatok forrása: A szomszédos országok statisztikai hivatalai

A tömb elhelyezkedése szempontjából kedvező a jelentős észak–déli irányú forgalom, amely keresztülhalad a térségen. Közlekedési jelentőségét elsősorban a közúti forgalom adja, bár a Budapest–Belgrád vasútvonal is érinti a térséget.

2. ábra: A tömb földrajzi elhelyezkedése a Vajdaságban
Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

1.2 A térség települései

Az Észak-bácskai tömb nem teljesen esik egybe Észak-Bácska körzettel, igaz a tömb településeinek többsége közigazgatásilag ebbe a körzetbe sorolható. Az Észak-bácskai körzetet alkotó három (Kishegyes, Szabadka, Topolya) község összesen 45 települése közül 25 került be a tömbbe. Ezeken felül további kettő, közigazgatásilag a Dél-bácskai körzethez tartozó település is a tömb részét képezi (Szenttamás és Temerin). A tömb 200 ezres lakosságának körülbelül 43 százaléka, 86 ezer fő a magyar. 28 településéből 19 magyar többségű, 10-ben a magyarság aránya a 80 százalékot is meghaladja.

3. ábra: A tömb településeinek földrajzi elhelyezkedése

Piros: 50% feletti, narancssárga: 10% és 50% közötti magyarságaránnyal rendelkező községek

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

A tömb egyik központja, egyben legnépesebb városa Szabadka. A közel 100 ezres, 30 százalékos magyarságaránnyal bíró város jelentős közigazgatási, kulturális, oktatási és gazdasági centrum. Szabadka 1779-ben kapott szabad királyi városi címet, ám a mai városképet meghatározó polgárosodása a kiegyezés után indult meg. A 20. század elejére Magyarország második legnépesebb városa volt, majd a második világháború után a délvidéki magyarság kulturális központja lett. A város Szerbia fő észak-dél irányú közlekedési tengelyének csomópontja, valamint a Szabadka–Újvidék–Belgrád tengely északi nagyvárosa. A városban működik az Újvidéki Egyetem több kara is (közgazdaságtudományi, építészeti és tanítóképző), műszaki főiskoláján pedig magyar nyelvű képzésben is részt vehetnek a hallgatók. Ezen kívül az Óvónőképző Főiskola

magyar képzésén is magyarul tanítják a tárgyak többségét. A városban jelentős az elektronikai és gépipari, valamint a vegyipari tevékenység.

A tömb legnépesebb magyar többségű városa a több mint 14 ezres, 55 százalékban magyarok által lakott mezőváros, Topolya. A város jelentős mezőgazdasági centrum, elsősorban szarvasmarha- és a baromfityénésztése, valamint feldolgozóipari létesítményei miatt.

Észak-bácskai tömb				
Magyar név	Szerb név	Teljes népesség száma (fő)	Magyar népesség száma (fő)	Magyar népesség aránya (%)
Központi települések				
Szabadka	Subotica	97 910	30 176	30,82
Topolya	Bačka Topola	14 573	8 070	55,38
Magyar többségű települések				
Kavilló	Kavilo	177	174	98,31
Bogaras	Bogaraš	83	79	95,18
Gunaras	Gunaroš	1 415	1 325	93,64
Bácsszőlős	Bački Vinogradi	1 922	1 771	92,14
Csantavér	Čantavir	6 591	5 996	90,97
Hajdújárás	Hajdukovo	2 313	2 022	87,42
Ludas	Šupljak	1 115	971	87,09
Zentagunaras	Novo Orahovo	1 768	1 482	83,82
Kishegyes	Mali Idoš	4 890	4 063	83,09
Bácskossuthfalva	Stara Moravica	5 051	4 130	81,77
Andrásnépe	Zobnatica	238	176	73,95
Zentaörs	Bačko Dušanovo	627	437	69,70
Bajsa	Bajša	2 297	1 594	69,39
Pacsér	Pačir	2 580	1 558	60,39
Bácsfeketehegy	Feketić	3 980	2 331	58,57
Kelebia	Kelebija	2 142	1 233	57,56
Pobedabirtok	Pobeda	271	154	56,83
Palics	Palić	7 771	4 335	55,78
Jelentős (10-50%) magyar lakosságarányú települések				
Buránysor	Svetićevo	147	72	48,98
Temerin	Temerin	19 661	7 318	37,22
Meggyes	Višnjevac	543	188	34,62
Bajmok	Bajmok	7 414	2 052	27,68
Szenttamás	Srbobran	12 009	3 220	26,81
Nagyfény	Stari Žednik	1 947	432	22,19
Bácsér	Krivaja	653	141	21,59
Összesen		200 088	85 500	42,73

1. táblázat: A tömb településeinek főbb jellemzői

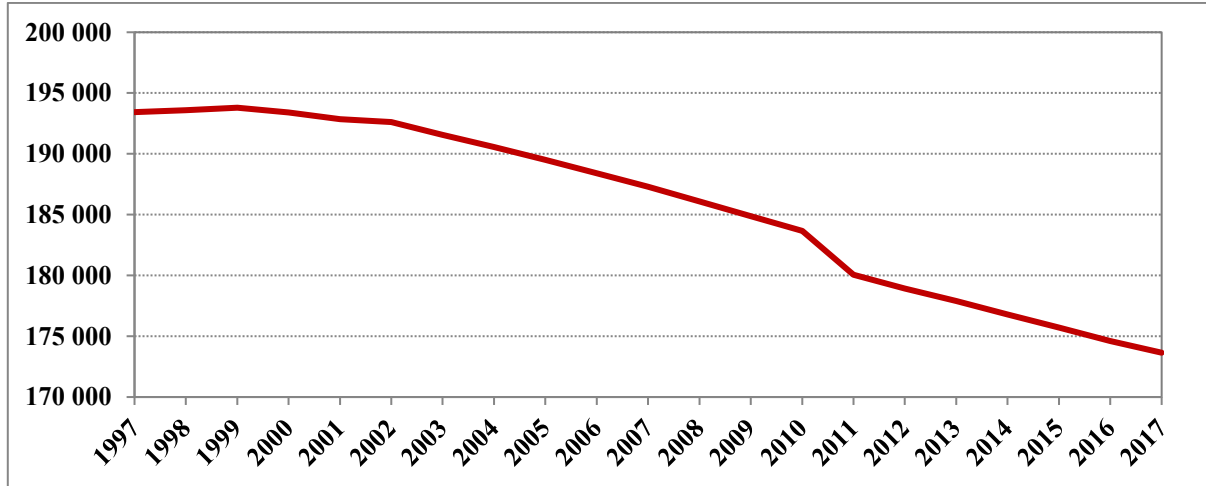
Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

2. A térség társadalmi-gazdasági alapmutatói

2.1 Demográfia

Népesség, népmozgalom

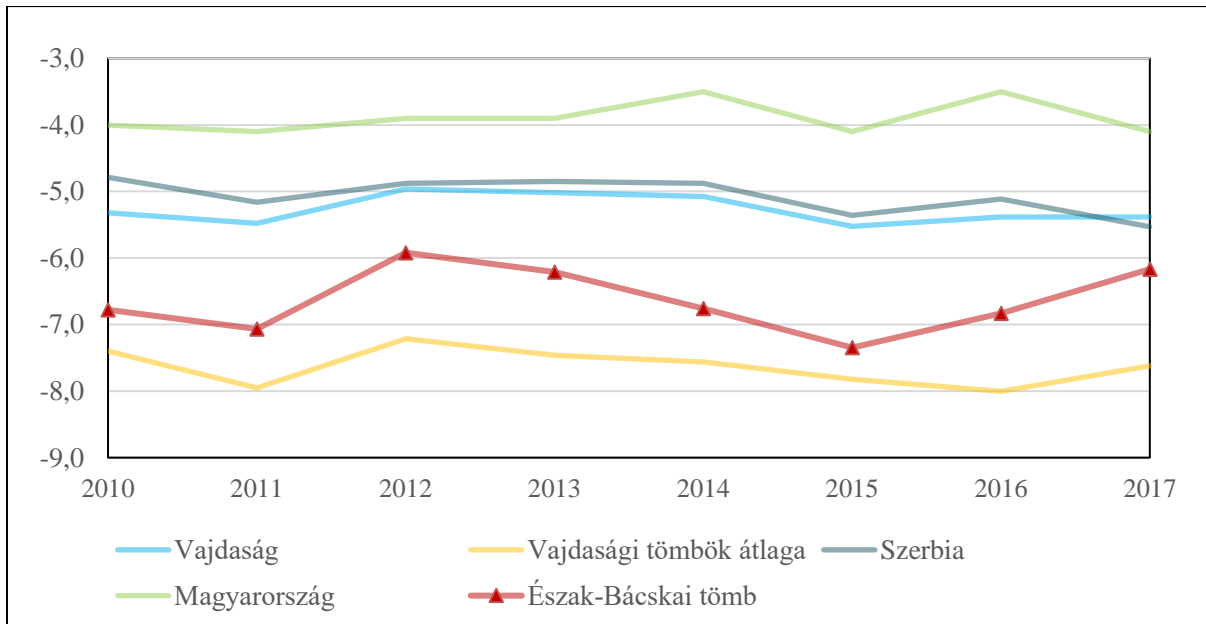
4. ábra: A tömb népességszámának alakulása (fő) (1997–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

Észak-bácskai	Vajdasági átlag	Vajdasági tömbök átlaga	Szerbiai átlag	Anyaországi átlag
-11,39	-8,63	-16,68	-8,23	-5,14

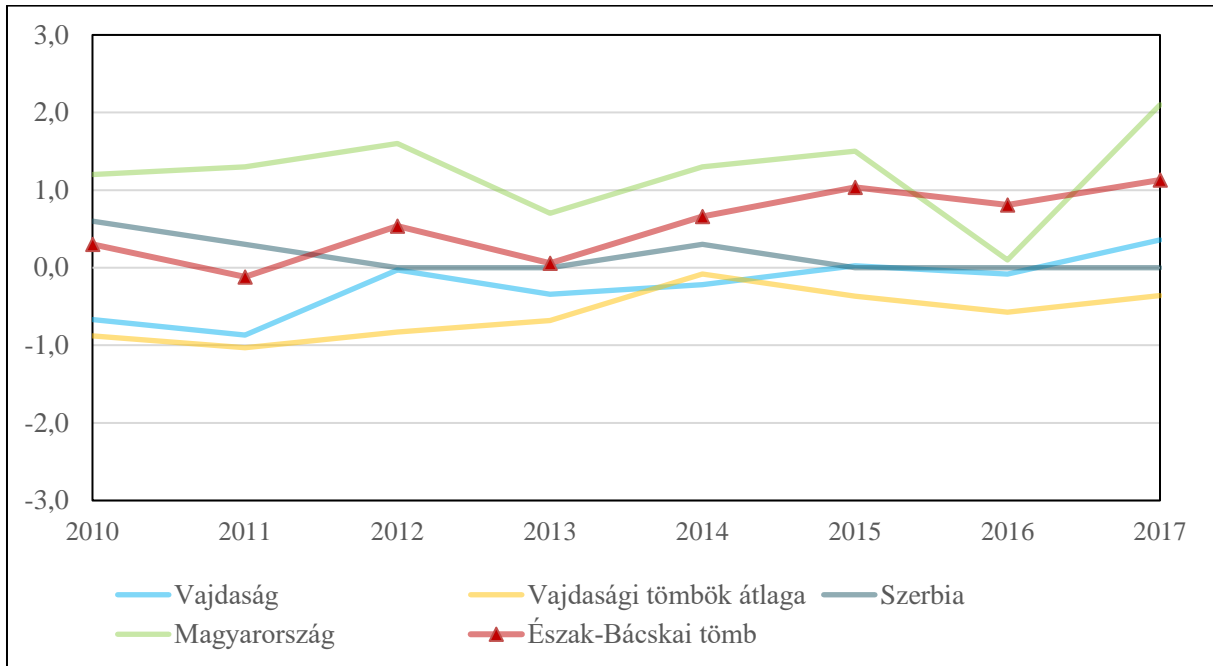
1. táblázat: A népességváltozás aránya (%) (1997–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

5. ábra: A népesség természetes szaporodási rátája (‰) (2010–2017)

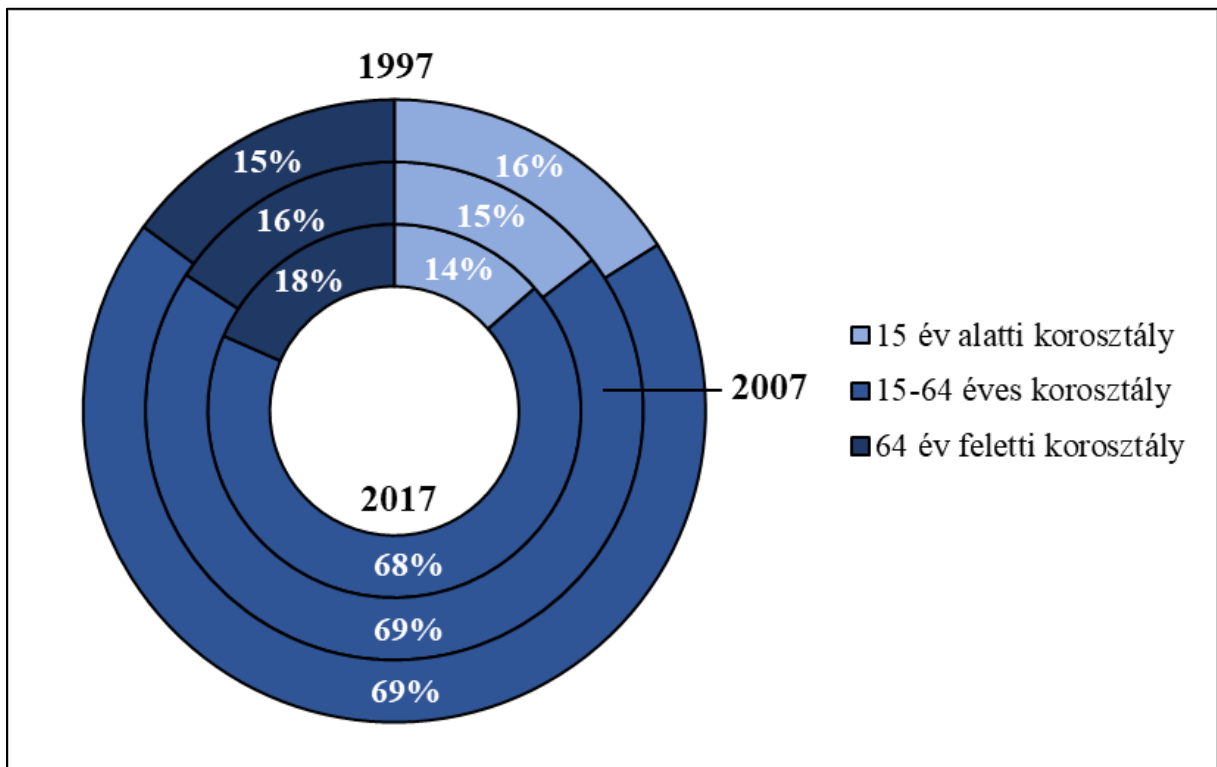
Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

6. ábra: A vándorlási arányszám alakulása (‰) (2010–2017)¹

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

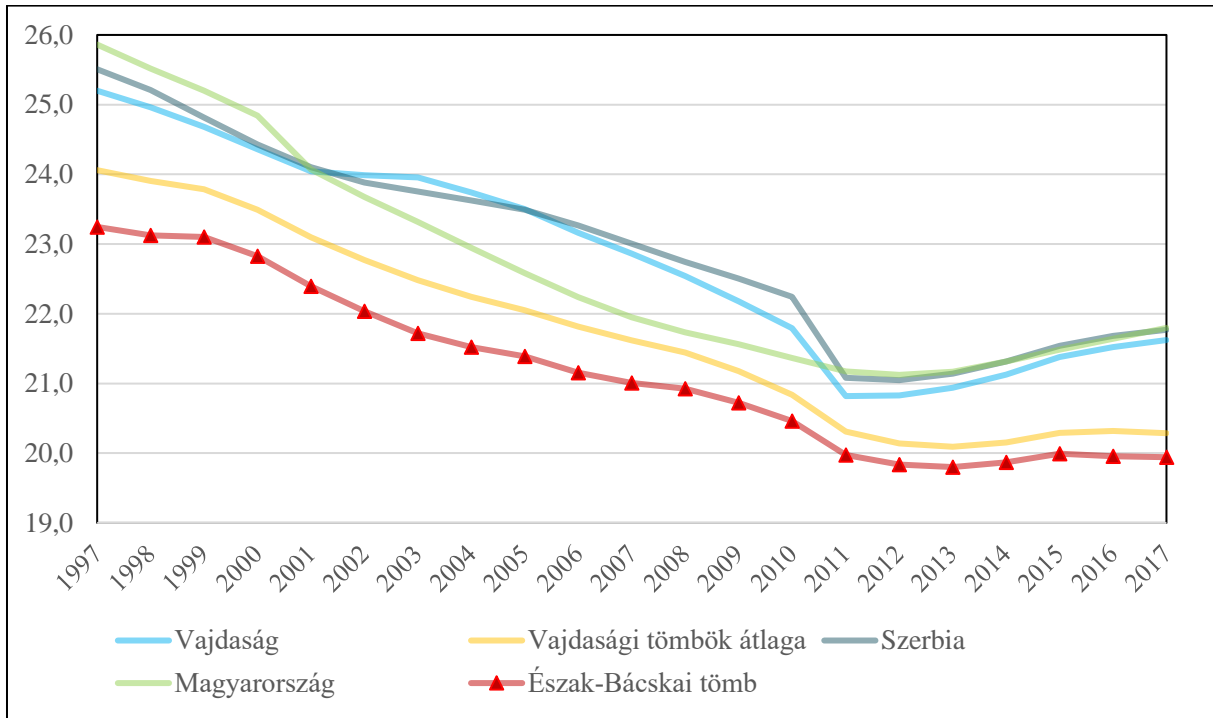
Korszerkezet

7. ábra: A tömb korszerkezete a főbb korcsoportok szerint (%) (1997, 2007, 2017)

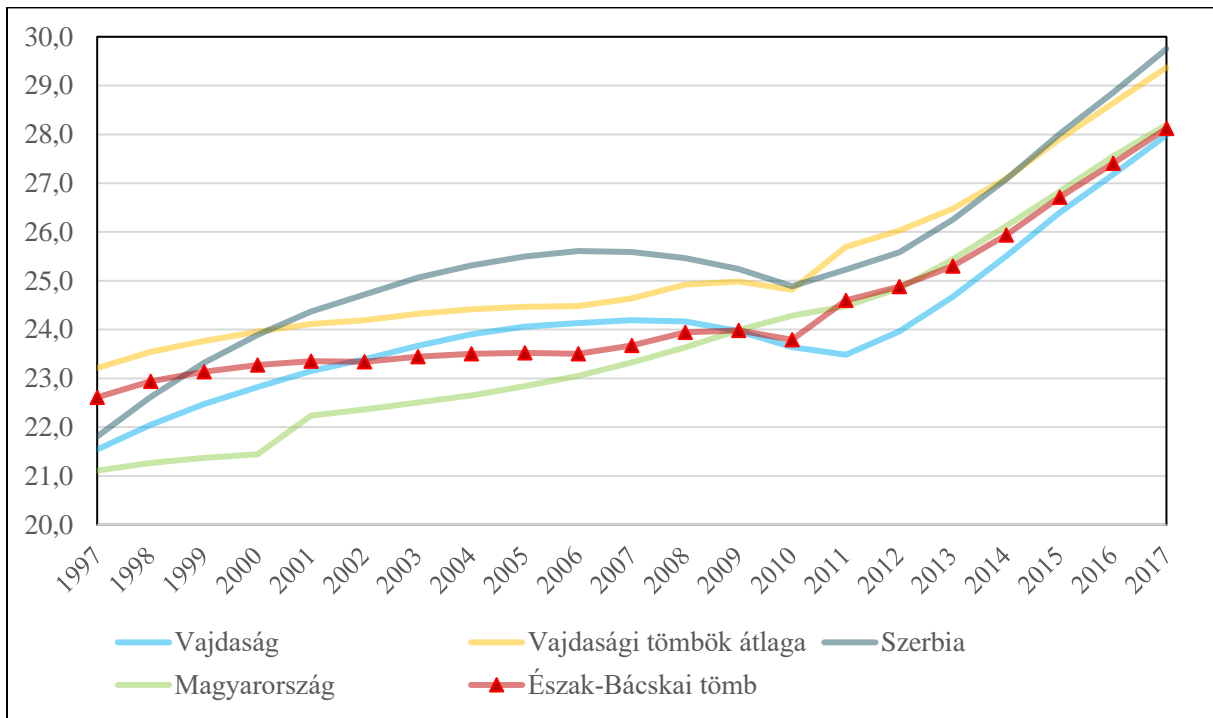
Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

¹ Az országos adatok esetében a belföldi vándorlási egyenleg értelemszerűen zéró, így Szerbia és Magyarország értéke a nemzetközi vándorlási egyenleget mutatja. A többi vizsgált térség esetében a belföldi vándorlási egyenleg összegét mutatja a diagram.

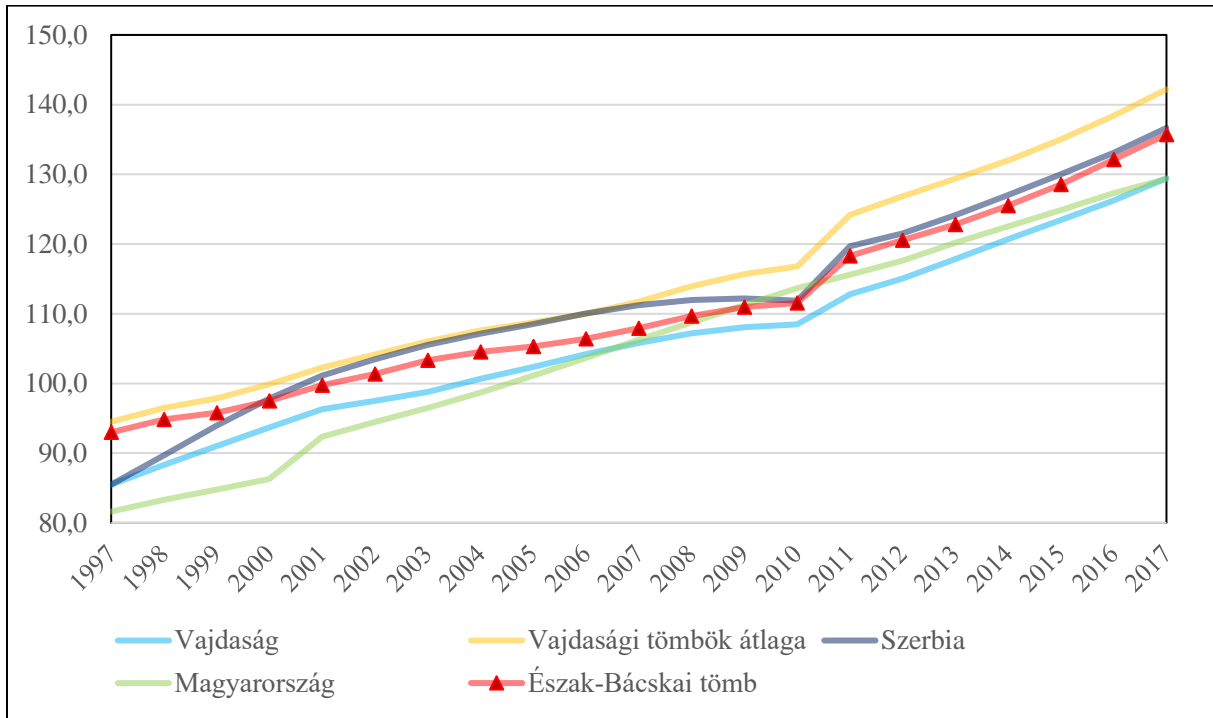
8. ábra: A gyermeknépesség eltartottsági rátája (%) (1997–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

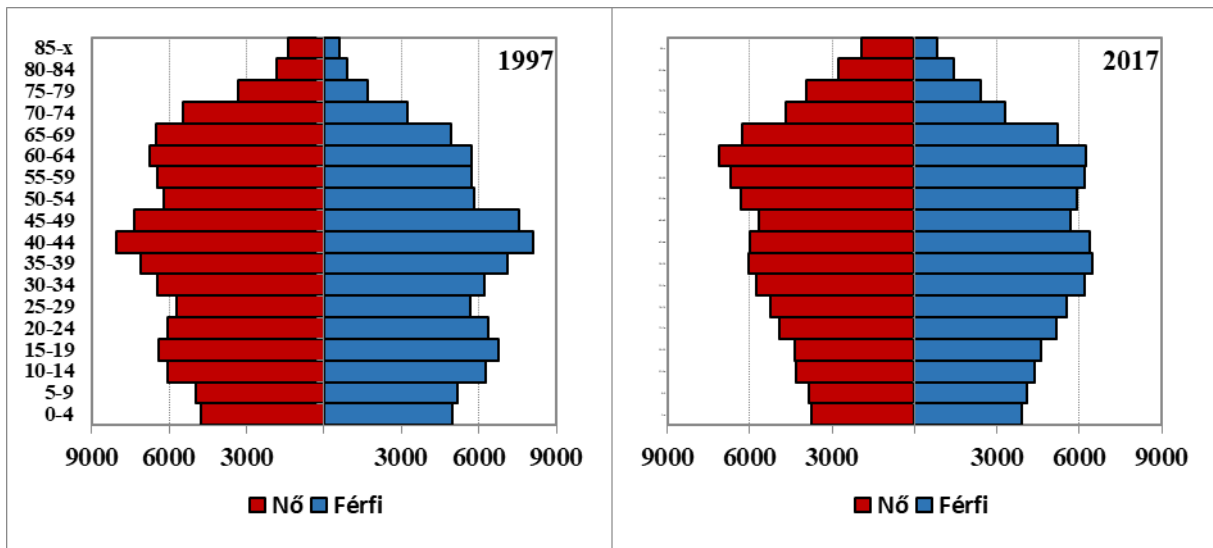
9. ábra: Az időskorú népesség eltartottsági rátája (%) (1997–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

10. ábra: Az öregedési index változása (%) (1997-2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

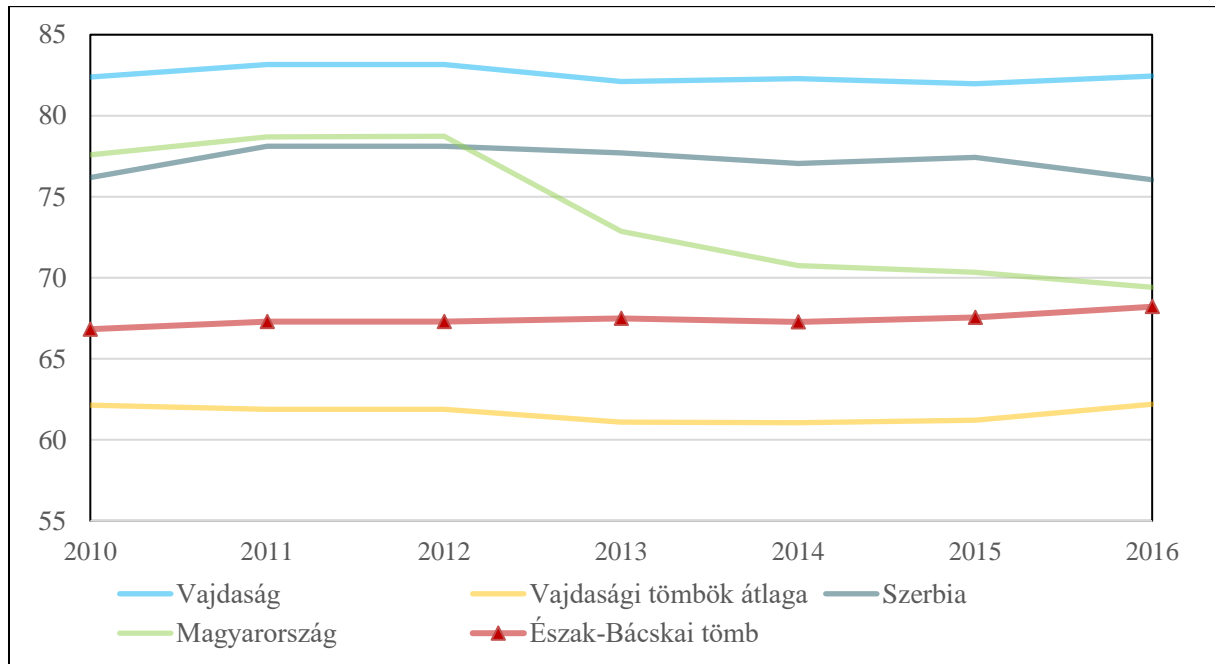
11. ábra: A tömb korfája (1997, 2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

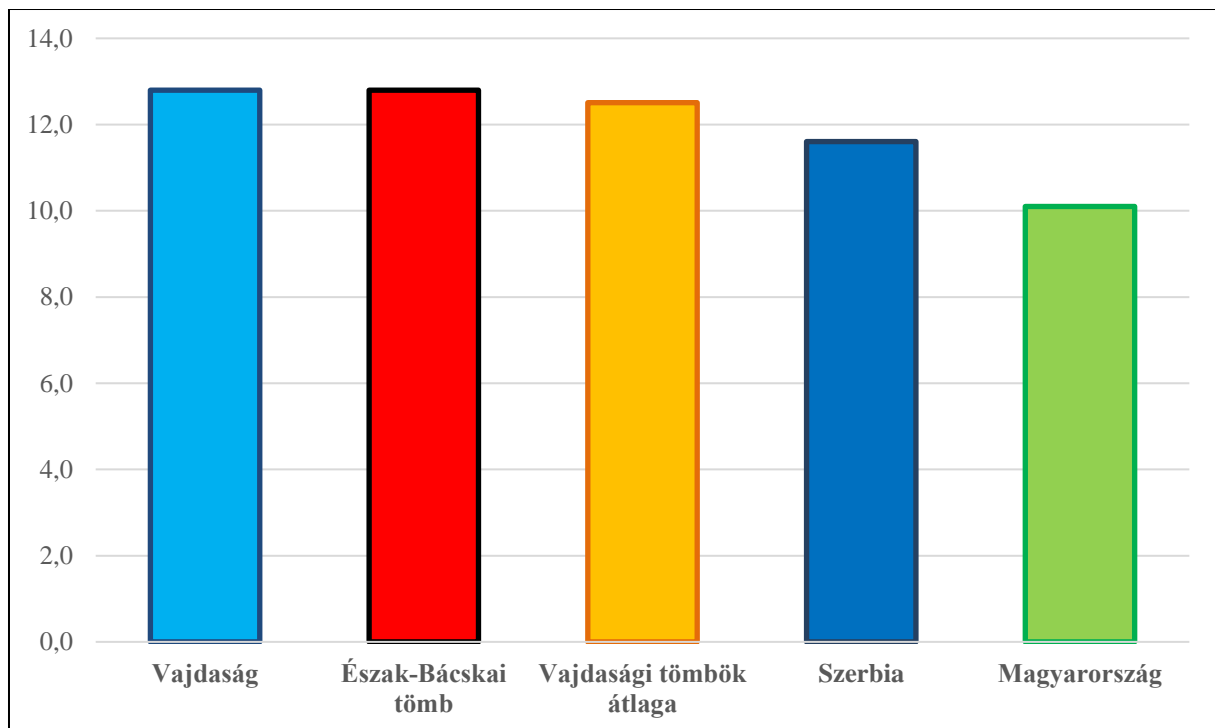
2.2 Oktatás

Óvodák

12. ábra: Az egy óvodára jutó óvodások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

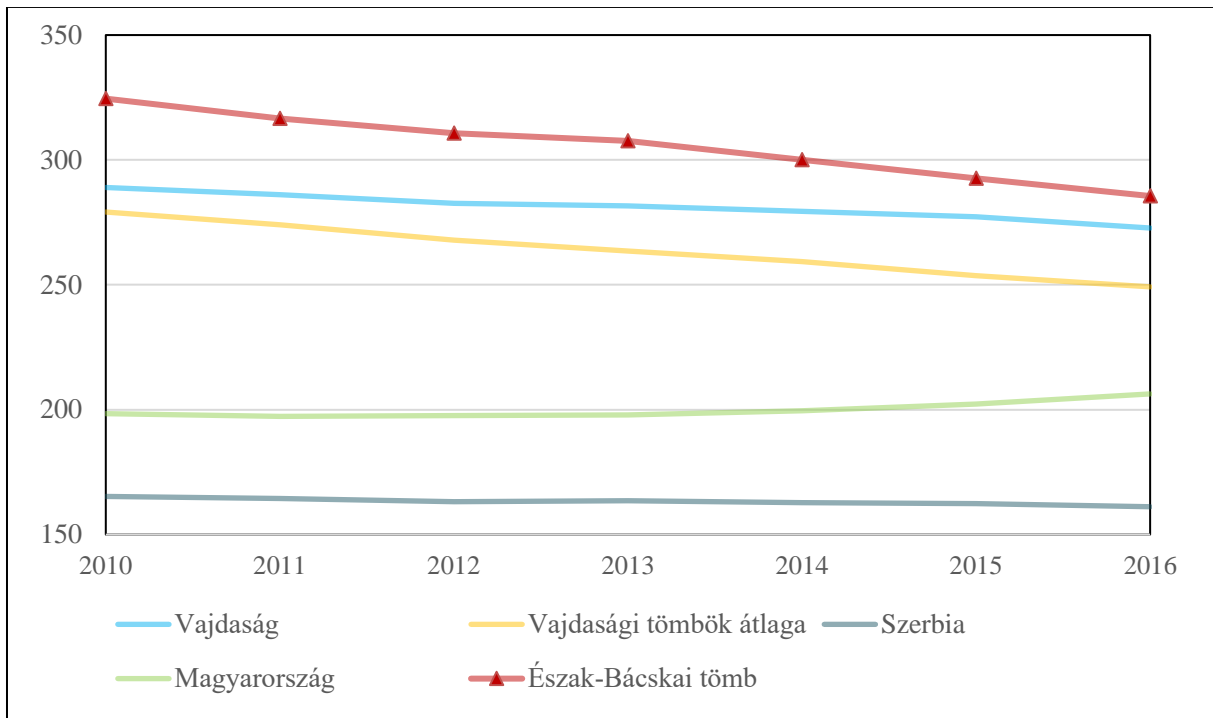

13. ábra: Az egy óvodapedagógusra jutó óvodások száma (fő) (2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

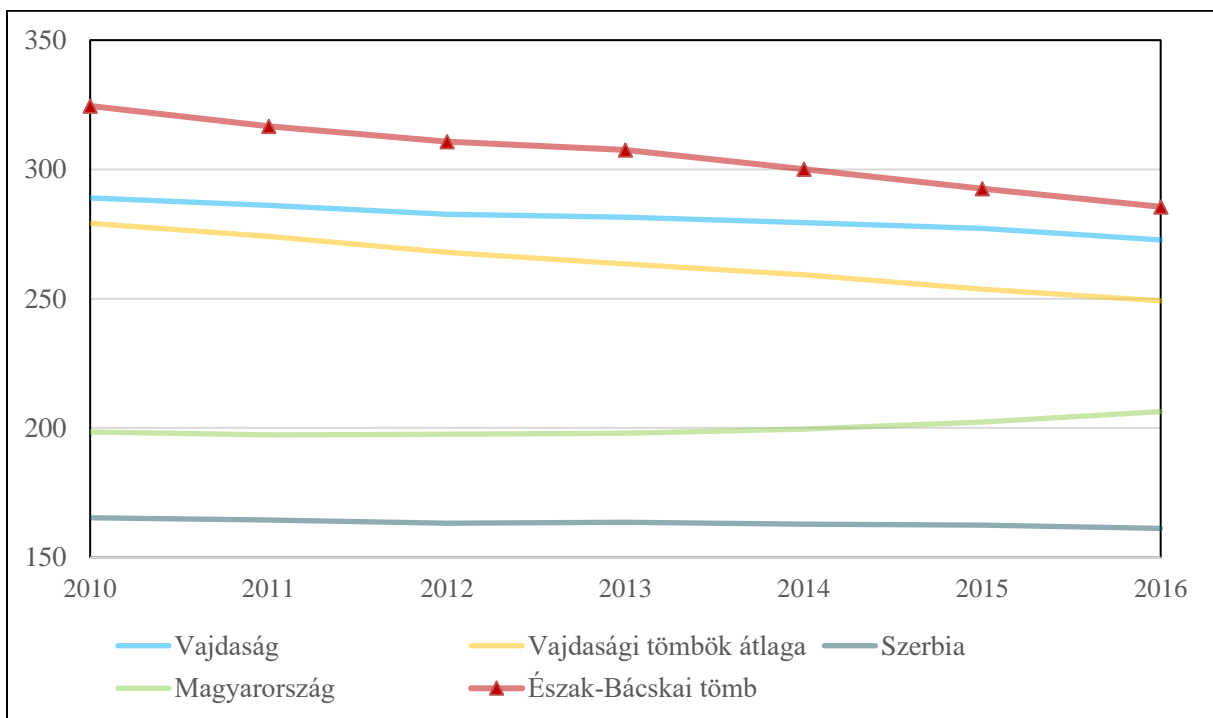

Általános iskolák

14. ábra: Az egy általános iskolára jutó általános iskolások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

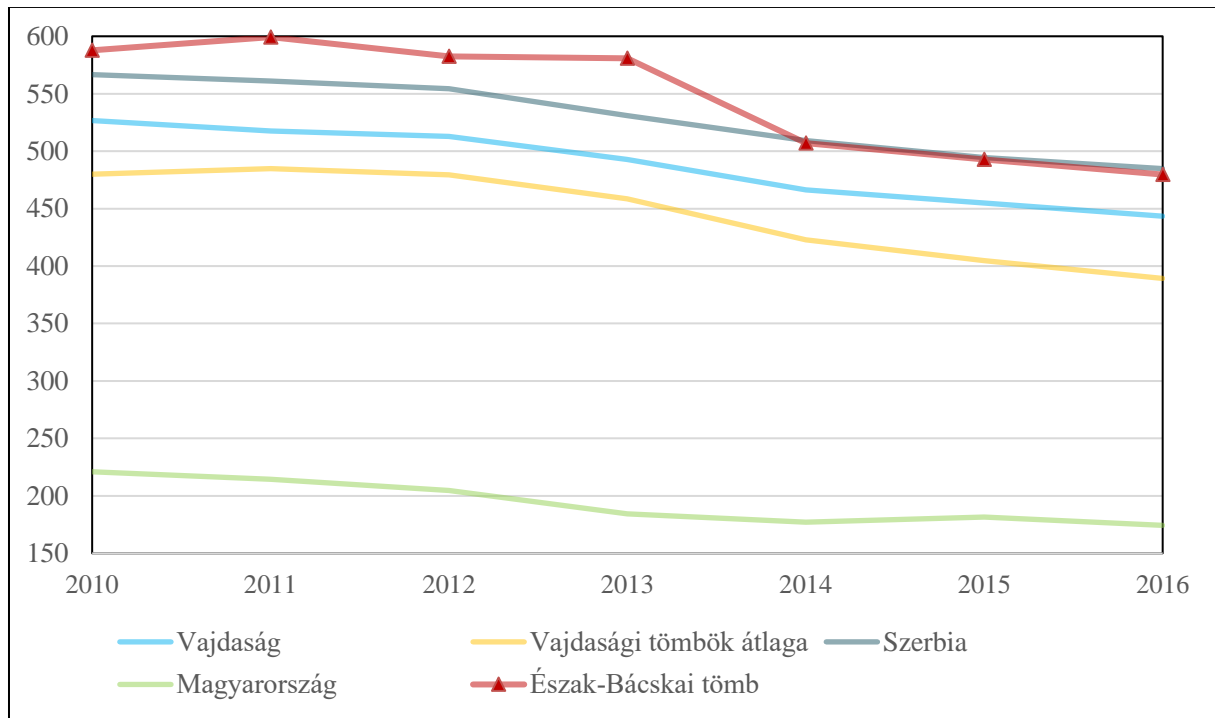

15. ábra: Az egy általános iskolai tanárra jutó általános iskolások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

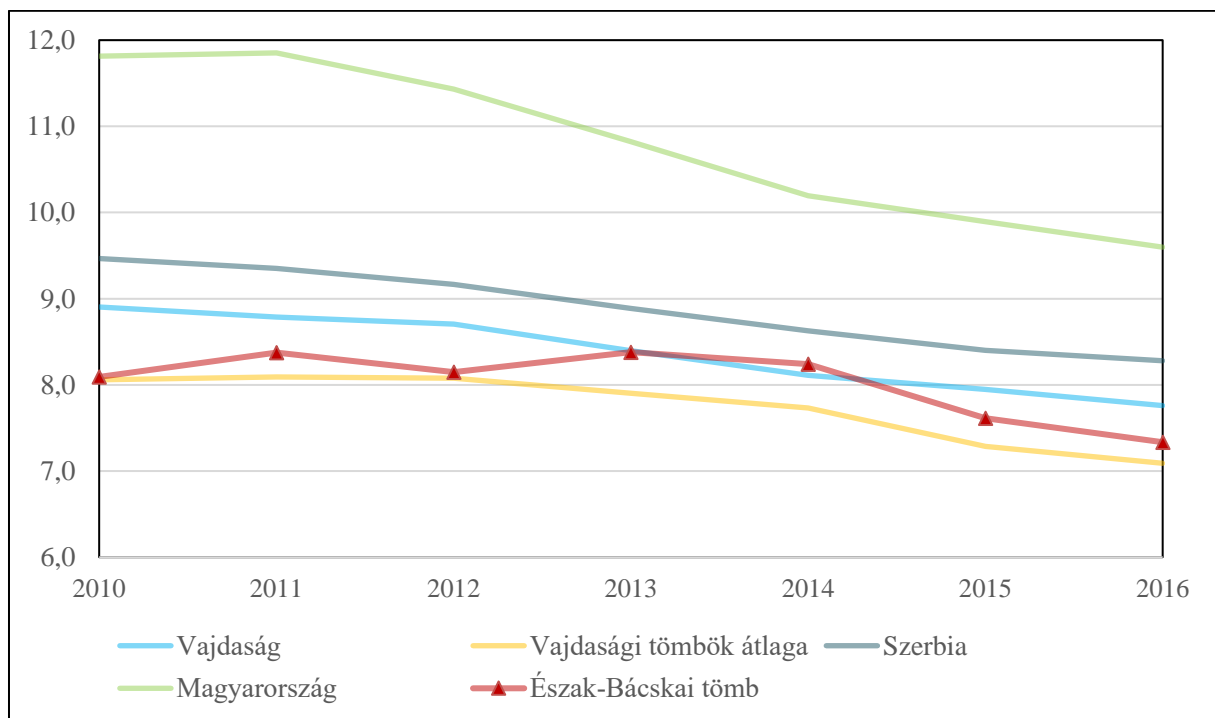

Középiskolák

16. ábra: Az egy középiskolára jutó középiskolások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

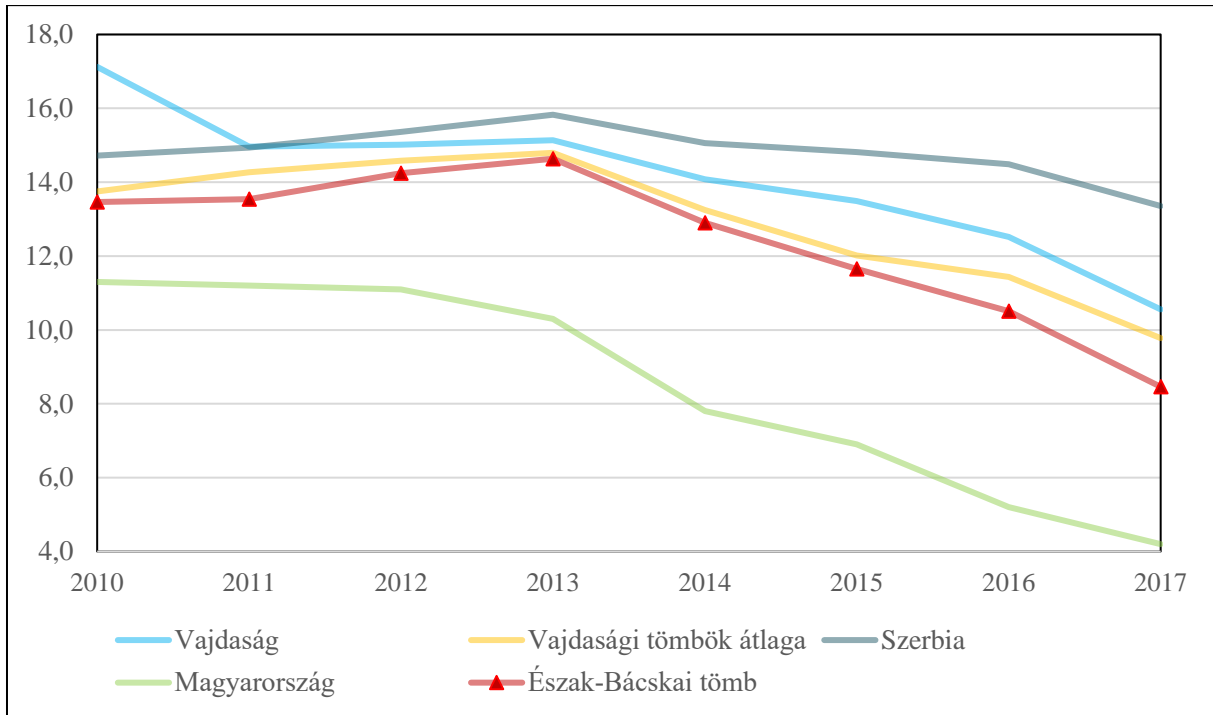

17. ábra: Az egy középiskolai tanárra jutó középiskolások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

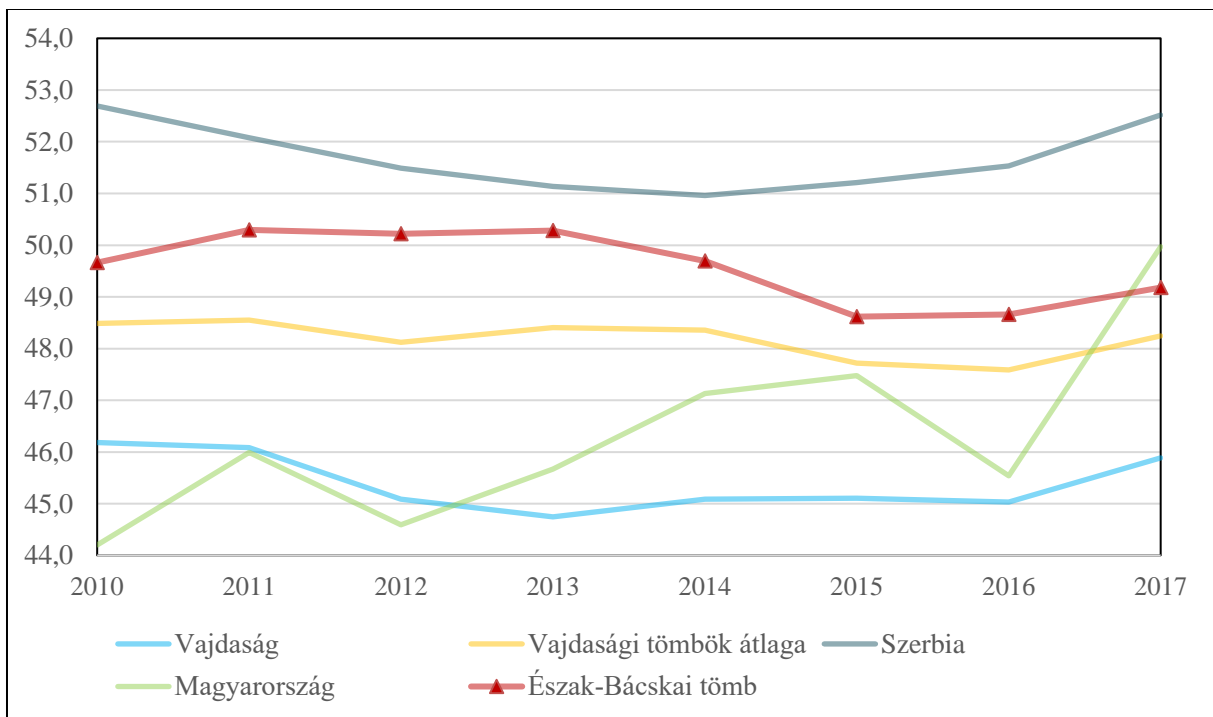

2.3 Munkaerőpiac

18. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya (%) (2010–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

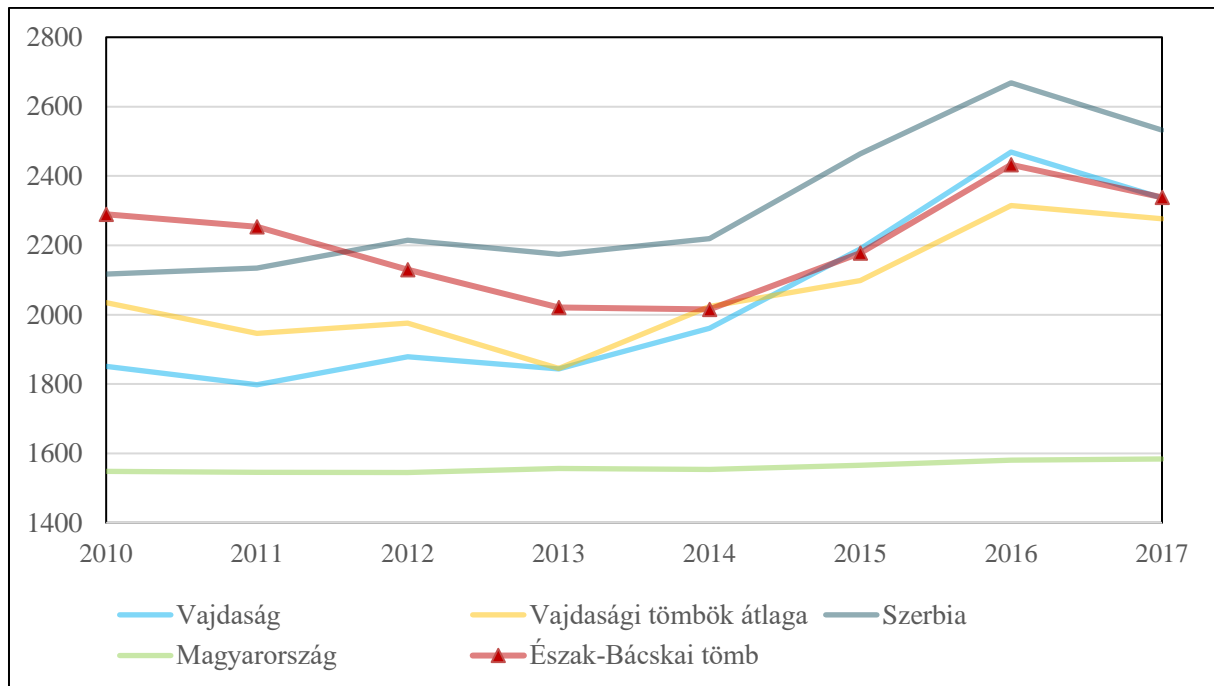
19. ábra: A nők aránya a regisztrált munkanélküliek között (%) (1997–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

3. A térség egyéb elérhető mutatói

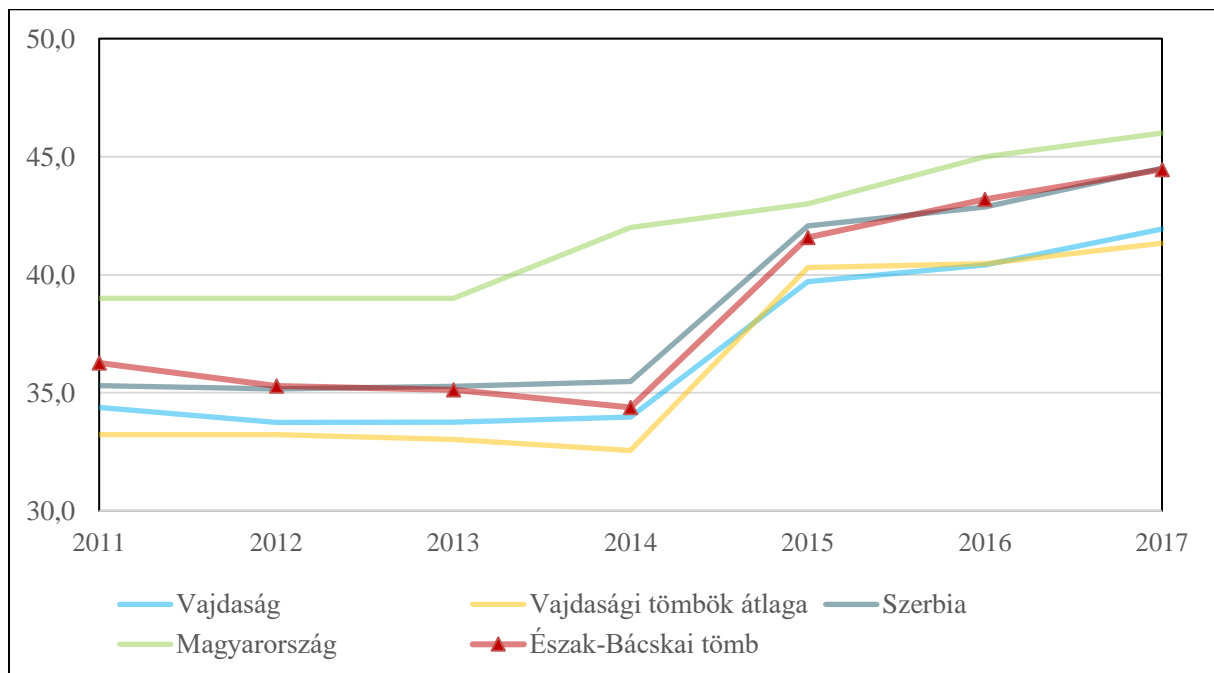
3.1 Egészségügy

20. ábra: Az egy háziiorvosra jutó lakosok száma (fő) (2010–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

3.2 Gazdaság, munkaerőpiac

21. ábra: Az ezer fő aktív korúra jutó alkalmazottak száma (%) (2011–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal